

Kamu hizmetlerini güçlendirmek – Toplumsal cinsiyet eşitliği için çifte kazanç

Birleşmiş Milletler Komisyonu Kadının Statüsü 63. Oturumu öncesi EPSU bilgilendirmesi

EPSU 49 Avrupa ülkesinden 8 milyon kamu hizmeti işçisini temsil etmektedir. Aynı zamanda ETUC üyesi ve PSI'nın Avrupa bölümü olarak da hem Avrupa düzeyinde hem de küresel düzeyde daha iyi ücretler ve daha iyi çalışma koşulları için mücadele etmektedir. Toplumsal cinsiyet eşitliği düzenli olarak bir araya gelen Kadın ve Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Komitesi aracılığıyla her zaman EPSU çalışmalarının merkezinde yer almıştır. Dolayısıyla EPSU, bu yılki temasını kamu hizmetlerine erişim olarak belirleyen Kadının Statüsü Komisyonu 63. Oturumuna katkı sağlayacak bir konumdadır.

Kamu sektöründe istihdamın niteliği ve kamu hizmetlerinin nitelik, erişilebilirlik ve vatandaşların alım gücü çerçevesinde sağlanması birbirleriyle yakından ilgilidir. Çalışma koşulları kötüleşirse hizmetlerde de bu etki görülecektir. Kamu hizmetlerine doğru şekilde yatırım yapmak toplumsal cinsiyet bağlamında da zaruridir, böylece bir adımda iki soruna birden yanıt verilebilir.

- 1) Kadınlar pek çok kamu sektöründe işgücünün çoğunluğunu oluşturmaktadır. Bu nedenle bu alanda yapılan işlerin ve çalışanların hakkının verilmesi (yeterli ücret düzeyi, çalışma koşulları, temsiliyet) kamu hizmetlerinde istihdam edilen kadınların (ve erkeklerin) çalışma koşulları ve insana yakışır işin teminatı için önemlidir.
- 2) Bu koşulları sağlamak hizmetlerin niteliğine, dolayısıyla da hizmetten faydalananların yaşamına da olumlu katkı sağlamaktadır.
- 3) Bunu başarmak için kamu hizmetleri, temsil ettiği dayanışma, eşit erişim, demokratik denetim gibi değerler doğrultusunda güçlendirilmelidir. Kadınların yararına bir bölüşümü sağlamak, kamusal fayda yaratmak ve sektördeki kadın işçiler için insana yakışır ücret ve koşullar sağlamak kamu-özel işbirlikleriyle değil yalnızca kamu yatırımları ile mümkün olabilir.

1) Toplumsal cinsiyet eşitliği sağlamada kamu hizmetleri

Erişilebilir, ucuz ve nitelikli hizmet sağlamak toplumsal cinsiyet eşitliği yaratmanın anahtarıdır. Uluslararası Çalışma Örgütü'nün Bakım Sektörü ve Bakım İşleri raporunda vurgulandığı gibi bakım ve sosyal hizmetler, ücretsiz emekle mücadeleye ve kadınların işgücüne daha güvenceli koşullarda katılımına katkı sağlar. Ancak kamu hizmetlerinin işlevi bunun da ötesine geçer. Nitelikli sağlık hizmetleri, içme suyu veya kamu yönetimi hizmetleri piyasaya dayalı alternatiflerin aksine kadınların refah düzeyinin pek çok yönüne ve kadın yoksulluğu ile mücadeleye katkı sağlar. Evrensel erişim ve kamu hizmetlerinin evrensel olarak sağlanması bu konuda çok önemlidir. Eurofound tarafından yapılan en son Yaşam Kalitesi Anketine göre insanların büyük çoğu en temel sağlık

hizmetlerine erişimde bile zorluklarla karşı karşıyadır. Düşük gelirli haneler özellikle mesafe, bekleme süreleri ve pahalılık bakımından sorunlar belirtmiştir.

Toplumsal cinsiyet eşitliğine ilişkin ya da bu konuda duyarlı göstergelerin çoğu toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanmasında kamu hizmetlerinin rolünü kabul etmiştir. Örneğin EIGE Toplumsal Cinsiyet Endeksi toplumsal cinsiyete dayalı farklılıkları “karşılanmayan tıbbi ihtiyaçlar” bakımından ele alırken OECD Daha İyi Yaşam Endeksi su kalitesi, kirlilik ve güvenlik gibi göstergeleri de (hizmetlerin önemine işaret ederek) hesaba katarak toplumsal cinsiyet eşitliğine değinir.

“Eğitim, sağlık ve toplumsal cinsiyet eşitliğini temel ilke edinen diğer sosyal hizmetler de dahil nitelikli, erişilebilir ve uygun fiyatlı kamu hizmetleri sağlamak için kaynak ayrılarak bu yöndeki çabaları güçlendirmek adına yeterli yatırımlar yapılması sağlanmalı” (CSW'nun 53. Oturum Sonuçları, 2009)

2) Kadınlar için insana yakışır işler bakımından kamu hizmetleri

Kadınlar kamu hizmetleri işçilerinin çoğunluğunu oluşturmaktadır. Kadınların yoğunlukta olduğu sektörler ve meslekler genellikle az değer görmekte ve düşük ücretler (sonuç olarak cinsiyete bağlı farklar), daha kötü çalışma koşulları ve daha fazla güvencesizlik (dolayısıyla da sosyal korumaya, eğitim ve kariyer gelişimine erişimde eşitsizlikler), bölünmüş bir temsiliyet ve seslerini duyuramama ile karakterize olur. Kamu hizmetleri içindeki fazla payları nedeniyle kadın işçiler Avrupa ülkelerinde son yıllarda uygulanan ücret kesintileri, ücret dondurmaları, küçülme gibi, etkileri krizden yıllar sonra bile hissedilmeye devam eden kemer sıkma politikalarından ilk ve en fazla etkilenenler olmuştur.

Kamu hizmetlerinde istihdamın niteliğini artırmak sektördeki kadınların çalışmasına gereken değerin verilmesini ve işçilerin ekonomik bağımsızlığını sağlar. Bu, eşit işe eşit ücretin garanti altına alınması, (kadın) kamu hizmeti işçileri için güvencesiz çalışma ile mücadele edilmesi, kadınların becerilerinin ve çalışmalarının uygun şekilde değerlendirilmesi ve temsil ve toplu pazarlık hakkının güvence altına alınması için gereklidir.

“(…) kadınlar, sağlık ve sosyal hizmet sektörlerinde istihdam edilenlerin çoğunluğunu oluşturmakta; bu sektörlerde çalışarak sürdürülebilir kalkınmaya önemli katkılarda bulunmaktadır. Bu sektörlerde yapılan yatırımlar çalışma koşulları ve ücretleri iyileştirerek ve beceri ve kariyer gelişimi aracılığıyla kadınların ekonomik güçlenmeleri için fırsatlar yaratarak kadınların ekonomik gücünü artırabilir; ücretsiz ve kayıt dışı bakım rollerini insana yakışır işlere dönüştürebilir.” (CSW 61. Oturum Sonuçları, 2017)

3) Kamu hizmetleri = kamu yatırımı

Kamu hizmetlerini güçlendirmenin hem işçiler hem hizmetten yararlananlar için daha fazla eşitlik getirebilmesi ancak finansmanın, planlamanın ve denetimin ayrılacak kaynaklarla garanti altına alınması ile mümkün olabilir.

- Kamu hizmetlerinin eşitliğe katkı sağlayan yönü bu hizmetlerin finanse edilme biçimi ile pekiştirilmelidir. Bu da elde edilen karların ve çevreye verilen zararın vergilendirilmesini de içeren adil ve artan oranlı vergi sistemi aracılığı ile olmalı; nitelikli, uygun fiyatlandırılmış ve erişilebilir kamu hizmetleri için kaynak yaratabilmek için yolsuzluk ve vergiden kaçınma ile mücadeleyi de içermelidir.

- Pek çok araştırma, kamusal olarak sağlanan hizmetlerin özel şirketlere kıyasla daha iyi sonuçlar getirdiğini ve taşeronlaştırmanın veya özelleştirmenin verimlilikte bir kazanım getirmeyebileceğini ortaya koymaktadır. Avrupa Sayıştayının 2018 AB kamu özel işbirlikleri hakkındaki özel raporu verimlilik ve maliyet bakımından sorunları belirterek kamu özel işbirliklerinin belli başlı sorunlara yanıt alınana kadar desteklenmemesini tavsiye etmektedir.

Birleşmiş Milletler yoksulluk ve insan hakları Özel Raportörü son raporunda temel kaynakların ve hizmetlerin özelleştirilmesinin insan hakları üzerindeki yıkıcı etkisine dikkat çekmiş ve bu uygulamaları destekleyen aktörleri eleştirmiştir.

- Kamu hizmetlerine yatırımın değerlendirilmesinde sadece kısa dönemli maliyet verimliliği değil, pek çok gösterge birlikte ele alınmalıdır. İnsanlar ve kamu hizmetlerinin temsil ettiği –toplumsal cinsiyet eşitliği de dahil- değerler maliyet unsurları veya meta değillerdir.

Tavsiyeler

BM CSW 63. Oturumu Ortak Sonuçları aşağıdaki noktaları kabul etmelidir:

- Kamu hizmetlerine yapılacak kamu yatırımlarının toplumsal cinsiyet eşitliği bakımından rolü ve kamu hizmetlerinde istihdamın niteliği ile sağlanan kamu hizmetlerinin niteliği arasındaki ilişki
- Son dönem kemer sıkma politikalarının kamu hizmetlerinin ve kamu istihdamının niteliğini düşürmek suretiyle toplumsal cinsiyet eşitliği üzerindeki yıkıcı etkisi
- Kadınların yoğunlukta olduğu kamu hizmeti sektörlerinde düşük ücret ve kötü çalışma koşulları ile mücadele etmenin gerekliliği ve bunun toplumsal cinsiyete dayalı farklar ve emeklilik maaşlarındaki farklar bakımından sonuçları
- Bu bağlamda toplu pazarlık ve sosyal diyalogun oynayabileceği rol.

Kadın Hakları İşçi Haklarıdır

Prag Bildirisi, 2018